

Відпустити не можна стратити

Радій Радутний

ВІДПУСТИТИ НЕ МОЖНА СТРАТИТИ

Мабуть, в держустановах навмисне будують саме такі коридори. З давніх давен, бо куди лише не поткнись, у адмінбудинок хоч вісімнадцятого століття, а хоч двадцять першого – скрізь те саме. Коридор, стіни різного ступеню пошарпаності, двері пообіч. Інколи ослони для відвідувачів, інколи й того нема. Напівморок, бо вікон лише двоє. Одне на початку коридору, інше з протилежного боку.

Наче світло в кінці тунелю. Не того, що крізь гору, а того, що наприкінці життя.

Що ж, для деяких відвідувачів цього закладу мабуть, справді тунель починався саме тут, в коридорі.

Крокуєш, крокуєш, попереду світло, а пообіч двері та двері. Швидше уже дійти, чи що.

Крокувало двоє – один трохи попереду, другий, відповідно, трохи позаду.

Перший – схоже, тільки-но з передової, брудний, запилений, й автомат теліпається на краю плеча: лиш ворухнись, і сам в руку впаде.

Другий – теж в камуфлі, але чистий, охайний, і замість довгої фронтової залізяки – кабур.

Знаєте, як відрізнити штабіста від польовика? За погонями. У перших зірочки заклинені канцелярськими скріпками, а у других сірниками. Якщо звісно є, що закріплювати.

У тих, що понуро крокували довгим коридором — не було. Чисті погони – чиста совість. Ну, майже завжди.

— Ліворуч, — сказав той, хто ступав позаду.

Тільки не сказав, а скомандував.

Передній вояк, не зупинившись ані на мить, повернув.

За дверима виявився кабінет – ну а чому ж там бути, не катівні ж. Не будують зараз спеціалізованих катівень, не та пора. Й інструменту не випускають. Доводиться імпровізувати з батареями, поліетиленовими мішками та протигазами.

В кабінеті, як і годиться, був стіл, стілець, сейф і якийсь тилловий пацюк у цивільному. Мабуть, у них була своя ієрархія, і коли пацюка не було, стіл головував, стільці юрмились в очікуванні вказівок, а сейф виконував роль охоронця.

Також гралися в суддів. Приймали рішення щодо паперів. Кого в рамочку, кого в теку, кого в комору на довічне зберігання, а кого й в шредер. Цікаво, де у них шредер. Для паперів – осьо, в кутку, а для людей? Традиційно, в підвалі, чи вивозять кудись?

— Здайте зброю, — недбало кинув тилловик із-за столу.

На мить солдат завагався, й уважна людина помітила б, як напружилися обоє – власник кабінету та конвоїр з кабуром, як зблиснули очі в обох, як наче солдат підкинув їм рішення – просте й ефективне, й не доведеться морочитися ані з паперами,

ані з солдатом.

Не підкинув.

Завагався, але ворухнув плечем. Автомат ковзнув, упав в недбало підставлену руку, і рука слухняно передала залізяку конвоїрові.

— Пістолет також.

Вояк сягнув рукою під пахву, витяг щось чорне-велике, передав за тою ж адресою.

— Другий.

Солдат ковзнув рукою за халяву, витяг ще один пістолет, маленький, віддав.

— Ніж.

Ніж мешкав у другій халяві, пішов туди ж.

— Труси знімати? - не втримався його власник.

— Що? - цивільний підняв очі. На горбочку носа було помітно червоний слідцець - мабуть, окуляри носив.

— Там гумка, — пояснив солдат. - Задушити кого-небудь можу.

— А, жартуєте, — без тіні посмішки мовив цивільний. - Це добре, добре...

Тон його був, однак, вкрай несхвальним.

Солдат ляпнув дурницю. Мова йшла не про задушити - а про задушитися. І якщо рішення буде прийнято, то це можна буде зробити й без гумки, самими трусами. І навіть відром із помиями. Були такі випадки, були, топилися люди...

— Сідайте.

Несхвальні інтонації з голосу десь поділись, він став нейтральним та абсолютно безбарвним, як вода після багатократної фільтрації.

Так, мабуть, цьому чоловіку багато чого довелося профільтрувати. Це, звісно, корисна праця, але бруд нікуди не дівається, а застрягає на фільтрі. І хоч витрушуй його після цього, хоч промивай, а все одно рано чи пізно він позабиває будь-який фільтр.

І тоді одне з двох. Або заглухне двигун, або піде врозніс.

Цей пішов врозніс. Їй-богу, краще б заглух.

Солдат дивився у вічі сміливо, провини не відчував, а якщо легку й відчував - то маскував її нахабністю та агресією. Сам від себе маскував, щоб не дай боже, не засумніватись.

Шкода, що не засумнівався.

І слідчий дивився. Не з агресією, не із зверхністю, не з рішучістю, а чомусь із жалем.

Чекав. Дочекався.

— Розповідати? - нарешті, не витримав солдат.

— Ні, — слідчий недбало махнув рукою. — Я бачив відео.

— Тоді що я тут роблю? - знизав плечима вояк. - Думаєте, як покарати? А ви мене на блок-пост призначте, хехе. Чи для чого ви тут?

"Тут" він підкреслив наголосом - мовляв, чому тут, а не там, де належить бути чоловіку з руками, з ногами, з головою на плечах та ще й, мабуть, з умінням тримати в

руках правильні залізяки.

— Щоб зрозуміти, — просто сказав слідчий. — Зрозуміти, чому ви це зробили. І як зробити, аби таких випадків більш не траплялося.

Він помовчав й махнув рукою.

— ...хоча все одно будуть.

— То я не перший? — солдат відкинувся на спинку стільця.

— Який там перший, — слідчий аж скривився. — Вже навіть статистику порахували. Хто, як, коли та з яких мотивів.

— Он як, — солдат не здивувався. — І що з нами роблять, з недисциплінованими такими?

— А це коли як, — тепер плечима знизав слідчий. — Залежно від, гм, об'єкта. Якщо озброєний терорист — то питань нема, все ясно. Якщо родина з клунками та готівкою — також мотивація зрозуміла, і як боротися — знаємо. Якщо гарна жінка — що ж, буває й таке. А жінка в лахмітті, побита, страшнюча, та ще й з дитиною — це, я вам скажу, найгірший випадок.

— Чому? — трохи приголомшено запитав солдат. — І що, я не пер... кхе, ну тобто, саме такі випадку бували?

— Аякже! — охоче погодився слідчий. — Ось подивіться.

Він недбало кинув мобілу на стіл. Та ворухнулась, пошукала більш-менш рівну стіну, знайшла проміжок між сейфом та портретом Шевченка, націлилась.

...і солдат знову опинився на блок-посту.

Чужому. З незнайомими очима, що виблискували у прорізах бойових масок. З трохи інакшим розташуванням перепон, інакшим шляхом, знайомим, але все ж трохи не таким краєвидом.

А чому дивуватись. Блок-пости один від одного недалеко, пейзажі однакові, й обладнання стандартизоване. Та й люди майже однакові.

Крім, звісно, тих, хто пре з того боку.

Перло щось невеличке, скоюблене, невиразного кольору.

— Стій! — лунко зронило небо. — Зупинитися! Лягти на землю! Руки на потилицю!

"Щось" як наче й не чуло. Ішло собі та йшло.

Одночасно спалахнуло два сонця — й таких, що навіть справжнє, небесне сонечко засоромилось. Прожектори миттю спіймали постать у перехрестя — не вислизнеш.

Клацнули затвори — одночасно в кількох місцях.

— Негайно зупинитися! — гримнуло небо. — Лягти на землю! Руки на потилицю!

Але людина з того боку небо не шанувала.

— Стрілятимемо! — небо рикнуло це так, що й звірина б зрозуміла... але ні. "Щось" не зупинилося. Йшло та йшло.

Бахнув постріл — глухо, але голосно. Асфальт біля ноги прибульця бризнув навсідч чорними краплями. Постать не звернула уваги — як йшла, так і йшла, крок за кроком. Вже й без оптики стало видно, що це людина, але якась недоладна. Чи то з горбом попереду, чи то з мішком. Хоча скоріш за все з автоматом, бо ховає під одягом.

Бахнув ще один постріл – коротко, сухо, тихо, дрібнокаліберно. Ганчір'я на лівій нозі смикнулося, а може й шкіру зачепило, бо постать здригнулася. Але ходу не стишила.

Небо мовчало й пострілів також не було чути.

Метрів за півсотні стало видно, що постать жіноча, й що закутана вона у дрантя, а на руках тримає... ну що ж ще їй тримати. Звісно, дитину.

Тільки вона не ворухиться.

А губи жінки – навпаки, розтуляється, повільно-повільно, як наче вона колискову співає.

Тільки нечутно.

— Зупинитися! – ще раз рикнуло небо, але не дуже впевнено.

Назустріч постаті вийшло двоє – високих, страшних, у мінливих, наче з вітру тканих, одностроях; в шоломах, масках, рукавицях, з антенками. Стали пообіч — так щоб і одне одного прикривати, і пильнувати прибулицю.

А та йшла. Й вже видно було, що побита – страх як побита, не очі, а прорізи у синцях; не ніс – а щось скручене набік, не губи — а млинці. Й ті млинці ворухилися, а у дитини – вже ні.

Крок. Другий. Третій.

На четвертому раптом екран побілів, а коли розвиднилося – то жінки вже не було, й дитини також не було, й двох у одностроях вже не було, точніше були, але розірвані в клоччя.

— Звук вибуху я відфільтрував, — пояснив слідчий. – Бо дуже гучний, по вухам б'є.

Ролик скінчився, мобіла вимкнулась, і блок-пост зник. Лише Шевченко докірливо поглядав з портрета, та сейф шкірився шпариною для ключа. Старий був сейф, мабуть, сталінських або ще й раніших часів. Йому ж бо що? Його робота не змінилася ані трохи. Електроніка електронікою, компи компами, мобіли мобілами, а особисті справи все одно на папері.

— Я знаю цей випадок, — глухо сказав вояк. – Нам доводили... на інструктажі.

— І? – підняв брову слідчий.

— Але я ж оглянув її. Обшукав. Ані зброї, ані грошей, ані навіть харчів. Подивіться відео!

— Я дивився.

— Й вона говорила. Вона дякувала. Вона просилася, й плакала. Вона...

Солдат на мить затнувся.

— Вона казала, щоб ви її взяли, якщо захочете? – допоміг слідчий.

— Так.

— Але ви цього не зробили?

— Звісно, ні! – солдат подивився на чоловіка обурено. – Подивіться відео!

— Та дивися я, дивився...

Запала тиша. Солдат мовчав і слідчий мовчав.

— Вона когось нагадала? – раптом запитав він. – Мати, сестру, кохану? Просто

знайому?

— Нннн... хоча, мабуть, так! - аж просвітлів солдат. - Так, і справді нагадала. Не кохану, але хорошу дівчину, ми з нею френди в фейсбуці, але ж?..

Слідчий зітхнув.

— Так, — кивнув він по деякій паузі. - Це означає, що вони читають вас на фейсбуці. Побудували граф контактів. Вирахували, до кого може проявитись симпатія. Коли ви будете на посту. Ну, може ще щось.

— Я видаю акаунт! - твердо пообіцяв вояк.

— Та вже не треба, не треба...

І знову запала тиша.

— Щось не так? - нарешті запитав вояк.— З... з тією дівчиною щось не так?

— Звісно, не так, — ані на мить не завагався слідчий. - В селі, куди її привезли - отруєно колодязь. Четверо загиблих, ще семеро в лікарні. Складний набір токсинів, до кінця ще не роздерибанили, як лікувати - неясно, так що, мабуть, помруть. Більшість - жінки, але принаймні двоє дітей. В лікарні - пощастило, першим відчув себе погано кухар, попередив, щоб нічого не їли. Мабуть, думав на сальмонелу.

— Він живий?

— Звісно, ні.

— Але ж... - солдат мало не зірвався на ноги. - Я ж її обшукав! Ретельно обшукав! Й після мене повинні були обшукувати! Обшукували ж?

— Аякже! - охоче підтвердив слідчий. - Догола роздягали. Зазирали, куди тільки можна.

— І не знайшли?

— Не знайшли, — кивнув слідчий. Помовчав і запитав. - А знаєш чому? Бо отрута була в слині. Вона просто плювалася, розумієш? В колодязь, в каструлю з супом. В обличчя тобі могла плюнути, якщо б запідозрив або...

Слідчий коротко посміхнувся.

— ...або раптом поліз цілуватися.

Вояк сидів, роззявивши рота - й цілувати не треба, підходь та плюй.

— А як же...

— Як же вона сама? - здогадався слідчий. - А ніяк. Інгібітор у крові.

Подивився на солдата з сумнівом й переклав:

— Речовина, що уповільнює отруйну дію.

— Цебто, дівка також помре? - вояк, нарешті, здогадався прикрити рота.

— Уже, — коротко відповів слідчий.

Подробиць викладати, однак, не став.

— А... - солдат знову ковтнув слину. — А дитина?

— Досліджуємо, — невиразно мугикнув слідчий. Біс його зна, що малося на увазі.

— Ясно... - не сказав, а скоріш, видихнув солдат. Почекав трохи, й врешті-решт, не витримав:

— А зі мною що буде?

— А що з вами зробиш? – слідчий підняв очі, й вояк жахнувся. Мертві були ті очі, мертві-мертвісінькі, як наче тисячу років прожив чоловік, й бачив все. Не було в них докору, але й жалощів не було.

Одну мить тривала ілюзія, але вистачило.

— Судити не можна, — слідчий говорив неквапливо й розважливо, наче корисність творити добро по вихідним. – Сто відсотків виправдають, й більш того — журналісти зроблять із вас ікону. Ось, мовляв, які у нас вояки милосердні. Назад, на блок-пост – також не можна. Почнете стріляти у все, що наближається. Навіть, якщо виходять як належить, згідно регламенту, у визначений час та суворо дотримуючись усіх вимог чинного законодавства. Один-два випадки ще, можливо, вдасться прикрити, але рано чи пізно журналісти розкопають, і зроблять із вас...

— Ясно, — кивнув вояк. – Але що ж робити? Що ви зазвичай робите у таких випадках?

— Та майже нічого, — слідчий байдуже простягнув солдату листочок. – Пропонуємо написати заяву про звільнення, от і все.

— І все? – недовіжливо перепитав вояк.

Ручка в його долоні видавалась чимось геть чужорідним, а літери стрибали вгору та вниз. Що вдієш, небагато людям доводилося писати. Але електроніка електронікою, а особисті справи вимагали паперу.

— І все, — сказав слідчий. – Прошу, ви вільні.

Солдат встав й рушив до виходу.

— Хоча ні, не все, — почулося ззаду. Вояк озирнувся.

— Ще ми повідомляємо рідним загиблих вашу адресу.

— Для помсти? – солдат посміхнувся. – Та я...

— Ні, — мотнув головою слідчий. – Жодного випадку помсти не зареєстровано. Але багато хто хоче глянути в очі. І знаєте що?

Він знову поглянув солдату у вічі, й знову ефект був той самий.

— Цього достатньо.

Куца фраза пролунала як постріл, й солдат аж хитнувся. Встояв на ногах, опустив голову, й очі згасли.

— У вас же є десь зникана зброя? – співчутливо запитав слідчий. – Ну, хоча б пістолет? Має бути. Всі никають. Це нормально... якщо у розумних межах.

Солдат кивнув.

— От і добре, — полегшено зітхнув слідчий. – З'їздіть додому, попрощайтесь з батьками. З коханою, якщо є. Хильніть наостанок. Щоб кілька днів пройшло. Щоб не поставили опісля діагноз "постравматичний шок" й не записали в бойові втрати. Бо це, знаєте, трохи впливає трохи на бойовий дух...

Солдат кивнув й мляво переступив поріг. Двері зачинилися.

Слідчий взяв листочок із рапортом, поклав до теки з особовою справою й зав'язав шнурки – міцно-міцно.

Технології технологіями, а людські душі краще зберігалися на папері.

07-09.01.15